

Pandemi
ve
Türkiye Ekonomisi

Editörler

Prof. Dr. Harun Yakışık

Dr. Hülya Ünlü

Harun Yakışık & Hülya Ünlü (Editörler)
Pandemi ve Türkiye Ekonomisi
Sektörel Değerlendirmeler ve Yorumlar

ISBN: 978-975-250-072-3

Adres Yayınları® | 66

1. Baskı: Temmuz 2022

© 2022, Adres Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında, kanuni takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Yönetmeni: **Emre Turku**

İç Tasarım: **Serpil Koçtürk**

Kapak Tasarımı: **Abdurrahman Yılmaz**

Baskı: **Meteksan Matbaacılık**

Adres: Beytepe Köyü Yolu, No:3, 06800 Çankaya / Ankara

Telefon: (312) 266 44 10 | Faks: (312) 266 41 50 | Sertifika No: 46519

LiBeRtE
yayınevi

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Prof. Dr. Harun Yakışık

Harun Yakışık, 2008 yılından beri Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde çalışmaktadır. Lisans eğitimini Erciyes Üniversitesi'nde ve Lisansüstü eğitimini Kırgız Türk Manas Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Çalışma alanı kalkınma ekonomisi olan Yakışık, 2012 yılından beri Türkiye Ekonomi Kurumu'nun aktif üyesidir. Ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makaleleri bulunmakta ve çok sayıda uluslararası konferansa davet edilmiştir.

Dr. Hülya Ünlü

Dr. Hülya Ünlü, lisans eğitimini 2008 yılında Gazi Üniversitesi Ekonometri bölümünde tamamladı. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1416 sayılı kanun nezdinde verilen Lisansüstü eğitim bursunu almaya hak kazandı ve 2010 yılında Yüksek Lisansını İngiltere'de University of Essex'de Finansal Ekonomi ve Ekonometri bölümünde tamamladı. Ünlü, ülkeye döndükten sonra akademik kariyerine Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde başlamıştır. Doktora derecesini 2016 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı'nda Finansal Engeller ve İnovasyon alanlarında yaptığı tez çalışması ile almıştır. İnovasyon, finans ve ekonometri alanlarında yayınlanmış birçok ulusal ve uluslararası bilimsel çalışması ve kitap bölümleri bulunmaktadır. Çalışma alanları arasında Uygulamalı Mikro Ekonometri, Uygulamalı Makro Ekonometri ve Finansal Ekonometri bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
1. COVID-19 Pandemisi ve Göç İlişkisi: Dünya ve Türkiye İçin Bir İnceleme	15
<i>İlgi BAYSAN & Seher SULUK & H. Ozan ERUYGUR</i>	
Giriş.....	15
Kavramsal Çerçeve	16
Dünyada ve Türkiye’de Göç Olgusu ve Covid-19 Pandemisi.....	20
Sonuç	31
Kaynakça	33
2. Pandeminin Cinsiyet Eksenindeki Yansıması Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet	39
<i>Serap DURUSOY</i>	
Giriş	39
Ekonomik Şiddet	40
Mikro Düzlemde: Aile İlişkileri İçerisinde Ekonomik Şiddet ve COVID-19 Pandemisi.....	42
Makro Düzlemde: Kapitalizmin Piyasa Mantığı İçinde Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet.....	48
Sonuç.....	53
Kaynakça	55
3. Pandemiye Karşı Alınan Ekonomik Tedbirler: Bir Karşılaştırma ve Türkiye Örneği	59
<i>Ceyhan ELGİN</i>	
Giriş.....	59
Covid- 19 ve İktisadi Etkileri	60
Covid-19 İktisadi Önlem Paketleri.....	62
Covid-19 ve Türkiye Ekonomisi.....	69
Sonuç.....	72
Kaynakça	73
4. Küresel Ticarete Rekabet Politikaları: Pandemi Dönemi Türk Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracat Performansı Örneği	75
<i>Zeynep ÖKTEN* & Dila ASFUROĞLU</i>	
Giriş.....	75
Rekabetçi Döviz Kuru Politikasına İlişkin Görüşler	75
Rekabetçi Döviz Kuru Uygulamaları.....	78
Uzun Dönemli Rekabet Politikası.....	80
Pandemi Döneminde Türk İhracatı için Açılan Fırsat Penceresi.....	81
Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Ticaretteki Önemi.....	87

Türk Tekstil ve Hazırgiyim Sektörünün Rekabetçi Kur ile Sınava.....	89
Sonuç.....	97
Kaynakça.....	98
5. COVID-19 Pandemisinin Dış Ticarete Etkileri Üzerine Bir Literatür Taraması ve Kapsamlı Bir Değerlendirme	101
<i>Harun BAL & Zeynep Gizem CAN</i>	
Giriş.....	101
COVID-19 Pandemisinin Küresel Dış Ticaret ve Ekonomi Üzerindeki Etkileri.....	103
COVID-19 Pandemisinin Dış Ticaret Üzerine Etkilerine İlişkin Literatür Taraması.....	110
COVID-19 Pandemisinin Erken ve Orta Döneminde Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti Üzeri Etkileri.....	117
COVID-19 Pandemisi Sürecinde 2021 ve Sonrasında Küresel Ekonomi ve Türkiye’de Dış Ticaret Gelişmeleri.....	124
Sonuç ve Değerlendirme.....	132
Kaynakça.....	139
6. COVID-19 Pandemisi ve Türkiye’de Sigortacılık Sektörü	145
<i>Sabri Burak ARZOVA & Bertaç Şakir ŞAHİN</i>	
Giriş.....	145
Literatür Özeti.....	146
COVID-19 ve Türkiye’de Sigortacılık Sektörü.....	149
Sigortacılık Sektörünün COVID-19 ve Muhtemel Diğer Salgın Hastalıklara İlişkin Riskleri Raporlama Süreci.....	151
Sonuç.....	153
Kaynakça.....	154
7. Pandemide Mali Alan Yaratmak: Resmi Kalkınma Yardımları	157
<i>Binhan Elif YILMAZ & Sinan ATAER</i>	
Giriş.....	157
Mali Alan Kavramı ve Önemi.....	158
Mali Alanın Gösterimi: Mali Alan Elması.....	159
Mali Alan Oluşturmada Resmi Kalkınma Yardımları.....	160
Tartışma ve Sonuç.....	170
Kaynakça.....	172
8. Pandemi ve Varlık Balonları: Türkiye Örneği	175
<i>Hakan MENTEŞ & Ayben KOY</i>	
Giriş.....	175
Veriler ve Yöntem.....	178
Sonuç.....	188
Kaynakça.....	189
9. 2018–2021 Döneminde Türkiye’nin Yaşadığı Para-Kur Krizlerinin Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Ekonomi-Politik Tartışmalar	193
<i>Baki DEMİREL & Selin KARATEPE & Zeynep USLU</i>	
Giriş.....	193
Temel Makroekonomik Sorunların Kökeni.....	195
2017–2021 Dönemi Politikaları Ve Para-Kur Krizleri.....	198
Ekonomi-Politik Tartışmalar.....	205
Sonuç Yerine.....	209
Kaynakça.....	209

“Dünya yepyeni bir şok dalgasından geçiyor. Pandeminin etkileri ekonomiden sosyal yaşamın her alanına yayılmakta. Böylesi bir dönemde Türkiye ve küresel ekonomini geçirdiği ve uzun dönemli etkilerinin ayrıntılı örneklerle tartışıldığı önemli bir seçki.”

Prof. Dr. A Erinç Yeldan, Kadir Has Üniversitesi

“Pandemi döneminin Türkiye ekonomisine etkilerini uzman akademisyenlerin katkısıyla birçok farklı boyutta inceleyen bu kitap alanında önemli bir boşluğu dolduruyor.”

Prof. Dr. Hakan Kara, Bilkent Üniversitesi

“Pandemi ile beraber ortaya çıkan gelişmelerin ve alışkanlıkların ne kadarını muhafaza edip ne kadarını geride bırakacağımıza dair bir çok iddia, çalışma ve analiz yapılmaktadır. Çok net fark ettiğim ayrıntı şudur: Pandemi zaten var olan bazı olumsuzlukları görünür kıldığı gibi, bazı olumlu özelliklerimizi gün ışığına çıkardı, bazı gelişmeleri de hızlandırdı. Sadece ticaretteki alışkanlıklarımız değil, toplumsal yaşamdaki alışkanlıklarımız da değişime uğradı diyebilirim. Artık Tedarikten Lojistiğe, Ayrımcılıktan Adalete, Spordan Sanata kadar bir dizi yeni sorunsal ile karşı karşıyayız. İyi günlerde başıboş bıraktığımız meseleler, bugün büyüyerek karşımıza çıktı, küçümsediğimiz gelişmeler ise ilerlemenin önünde büyük engeller yaratıyor. Bu çalışmanın yazarları, bilim insanı olmanın verdiği sorumluluk çerçevesinde çözüm önerilerini ilgilenenlerin dikkatlerine sunuyor. Bizzat istifade ettiğim ve aklımdaki birçok soruya cevap bulduğum bu çalışmaya emeği geçenlere teşekkür ediyor, değerli yazarlara bundan sonraki çalışmalarında başarılar diliyorum.”

Prof. Dr. Emre Alkin, Topkapı Üniversitesi Rektörü

Önsöz

TOPLUMLAR, TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE FARKLI DÖNEM VE BÖLGELERDE salgınlarla karşı karşıya kalmıştır. Hemen hemen tüm ülkeleri ve tüm sektörleri etkileyen ve halen etkilemeye devam eden COVID-19 pandemisi bunlardan biridir. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme pandeminin hızlı yayılmasını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla pandeminin hızlı yayılması toplumların sosyal, ekonomik ve beşeri alanlarını farklı düzeylerde etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Uzun dönemde ne tür kalıcı etkilerinin olacağını kestirmek şimdiden zor görünmektedir.

Pandeminin etkilediği temel alanları;

- Uluslararası tedarik zincirleri,
- Arz-talep dengeleri,
- Çalışma modelleri,
- İş yapma yöntemleri,
- Üretici\tüketici davranışları,
- Eğitim-öğretim metotları,
- Gündelik yaşam şeklinde sıralayabiliriz. Bu alanlarla ilgili çok sayıda kitap okuyucuyla buluştu.

Hepsi ayrı bir boşluğu doldurmak için hizmet etmektedir.

Bu kitabın motivasyonu ise; COVID-19 Pandemisinin etkilediği temel alanlara hakim ve uygulanabilir çözüm önerilerini ortaya koyabilecek saygın akademisyenlerin olması ve bu akademisyenlerin emeklerini bir araya getirme fikridir. Ancak COVID-19 Pandemisinin Türkiye ekonomisine etkileri ve muhtemel çözüm

önerilerini bir eserde kaleme almanın mümkün olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu sebeple kitapta önemine atfen seçkin konular üzerinde çalışılmıştır. Kitapta yer alan çalışmalar, okuyucuların ayıracağı emek ve zamana değerlidir.

Özverili emekleriyle Prof. Dr. H. Ozan Eruygur “Göç ilişkileri”, Prof. Dr. Serap Durusoy “Kadına yönelik ekonomik şiddet”, Prof. Dr. Ceyhan Elgin “Pandemi-ye karşı alınan ekonomik tedbirler”, Prof. Dr. Zeynep Ökten “Hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı”, Prof. Dr. Harun Bal “Dış ticaret”, Prof. Dr. Sabri Burak Arzova “Sigortacılık”, Doç. Dr. Ayben Koy “Varlık balonları”, Doç. Dr. Baki Demirel “Para-kur krizleri” çalışmalarlarıyla bu kitaba önemli katkılar veren akademisyenlere ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Kitabın her aşamasında titiz ve estetik çalışmalarını hiç esirgemeyen editör yardımcısı Dr. Hülya Ünlü’ye ayrıca teşekkür ediyorum.

Önemli bir teşekkür de eserin sizlere ulaşmasına vesile olan Liberte Yayın Grubu yönetici ve çalışanlarıdır.

Prof. Dr. Harun YAKIŞIK
Nisan 2022 | ÇANKIRI